

του Βασίλη Πυργιάτη,
υπεύθυνου Γραφείου
Βρυξελλών
της GAIA ΕΠΙΧΕΙΡΕΙΝ

Η γεωργία σε κρίσιμο σταυροδρόμι: Ένα μέλλον γεμάτο προκλήσεις και ευκαιρίες

Η γεωργία της Ευρώπης βρίσκεται μπροστά σε μια ιστορική πρόκληση. Με τις πιέσεις να αυξάνονται από την κλιματική κρίση, την ανάγκη για επισιτιστική ασφάλεια και τη ζήτηση για βιώσιμες πρακτικές, η ανάγκη για αλλαγή είναι πιο επιτακτική από ποτέ. Ο αγροτικός τομέας, που στηρίζει εκατομμύρια ανθρώπους και εγγυάται την ποιότητα ζωής μας, καλείται να απαντήσει σε ερωτήματα που αφορούν τόσο το παρόν όσο και το μέλλον.

Ο παλμός της γεωργίας σήμερα

Η γεωργία δεν είναι απλώς ένας παραγωγικός τομέας· είναι το θεμέλιο της διατροφικής μας αλυσίδας, ο διαχειριστής των φυσικών μας πόρων και ο πυλώνας των αγροτικών μας κοινωνιών. Όμως, παρά τη στήριξη που λαμβάνει, οι προκλήσεις είναι τεράστιες:

* **Η κλιματική αλλαγή:** Τα ακραία καιρικά φαινόμενα έχουν γίνει ο κανόνας. Παρατεταμένες ξηρασίες, ξαφνικές πλημμύρες και αλλαγές στις εποχικές καλλιέργειες απειλούν την παραγωγή. Η γεωργία είναι από τα πρώτα θύματα της κλιματικής κρίσης, αλλά μπορεί να αποτελέσει και μέρος της λύσης.

* **Απώλεια βιοποικιλότητας:** Οι εντατικές πρακτικές καλλιέργειας έχουν φέρει τα αγροοικοσυστήματα σε κρίσιμο σημείο, απειλώντας τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα της παραγωγής.

* **Γεωπολιτική αστάθεια:** Ο πόλεμος στην Ουκρανία μας υπενθύμισε πόσο εύθραυστη είναι η διατροφική αυτάρκεια.

Παράλληλα, οι ίδιοι οι άνθρωποι που βρίσκονται πίσω από τη γεωργία μας γερνούν. Με τον μέσο όρο ηλικίας των αγροτών να αυξάνεται, το ερώτημα είναι εξής: Πώς προσελκύουμε νέους ανθρώπους να γίνουν οι παραγωγοί του αύριο;

Οι προτεραιότητες που δεν μπορούν να περιμένουν

Για να ανταποκριθεί η ευρωπαϊκή γεωργία στις προκλήσεις της εποχής, πρέπει να κινηθούμε σε συγκεκριμένες κατευθύνσεις:

* **Κλιματική δράση με ουσία:** Η γεωργία πρέπει να γίνει σύμμαχος του περιβάλλοντος. Μέτρα όπως η μείωση των εκπομπών, η χρήση τεχνολογιών που εξοικονομούν πόρους και η ενίσχυση των Οικολογικών Σχημάτων πρέπει να αποτελέσουν προτεραιότητα.

* **Στήριξη των αγροτών που έχουν ανάγκη:** Το σύστημα ενισχύσεων, που βασίζεται στη στρεμματική ενίσχυση, δημιουργεί ανισότητες. Η δίκαιη κατανομή των πόρων πρέπει να γίνει πραγματικότητα, με έμφαση στη στήριξη των νέων και όσων είναι οικονομικά πιο ευάλωτοι.

* **Καινοτομία και τεχνολογία:** Η τεχνολογία δεν είναι εχθρός, είναι σύμμαχος. Η ευφυής γεωργία, η χρήση drones, οι ψηφιακές πλατφόρμες και οι Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας μπορούν να αυξήσουν την αποδοτικότητα και να μειώσουν το περιβαλλοντικό αποτύπωμα της παραγωγής.

* **Διαχείριση κρίσεων με προνοητικότητα:** Η γεωργία είναι ευάλωτη σε απρόβλεπτα γεγονότα.

Χρειαζόμαστε ευέλικτα εργαλεία που θα υποστηρίξουν τους παραγωγούς σε περιόδους κρίσης, είτε μέσω αποζημιώσεων είτε μέσω μέτρων ενίσχυσης της ανθεκτικότητας.

Πέντε κατευθύνσεις για το μέλλον

Η γεωργία στην Ευρώπη αντιμετωπίζει σοβαρές προκλήσεις, από την κλιματική κρίση και την απώλεια βιοποικιλότητας έως την ανάγκη για επισιτιστική ασφάλεια. Παράλληλα, προκύπτουν ευκαιρίες για μετασχηματισμό του αγροτικού τομέα, ώστε να καταστεί πιο βιώσιμος, ανθεκτικός και αποδοτικός. Οι παρακάτω πέντε κατευθύνσεις σκιαγραφούν πιθανούς δρόμους για το μέλλον της γεωργίας. Η επιλογή του σωστού δρόμου θα καθορίσει και το μέλλον του αγροτικού τομέα και των κοινωνιών μας.

1. **Εντατικοποίηση και εξαγωγές: Παραγωγή για την παγκόσμια αγορά.** Η εντατική παραγωγή στοχεύει στην αύξηση της παραγωγικότητας και στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας στις διεθνείς αγορές. Με τη χρήση τεχνολογιών αιχμής, αποδοτικών ποικιλιών και σύγχρονων καλλιεργητικών πρακτικών, η Ευρώπη μπορεί να διατηρήσει τη θέση της ως κορυφαίος εξα-

ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ της ευρωπαϊκής γεωργίας απαιτεί ισορροπία ανάμεσα στην παραγωγικότητα και τη βιωσιμότητα

γωγέας. Ωστόσο, αυτή η επιλογή έχει και κόστος. Η αυξημένη πίεση στους φυσικούς πόρους και οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις απαιτούν προσεκτική διαχείριση. Παράλληλα, η εξάρτηση από τις εξαγωγές καθιστά τη γεωργία πιο ευάλωτη σε γεωπολιτικές και οικονομικές διακυμάνσεις, γεγονός που καθιστά τη διαφοροποίηση απαραίτητη.

2. **Στήριξη μικρών και μεσαίων παραγωγών: Η βάση της ευρωπαϊκής γεωργίας.** Οι μικροί και μεσαίοι παραγωγοί αποτελούν τη ραχοκοκαλιά της γεωργίας, διασφαλίζοντας τη βιωσιμότητα των αγροτικών περιοχών. Η στήριξη τους απαιτεί δίκαιη κατανομή ενισχύσεων, σταθερό εισόδημα και ενδυνάμωση των τοπικών κοινοτήτων.

Ωστόσο, αυτή η προσέγγιση απαιτεί σημαντικούς δημόσιους πόρους και συνεχή υποστήριξη, ώστε να ανταποκριθούν στις τεχνολογικές εξελίξεις. Παράλληλα, οι μικροί παραγωγοί πρέπει να βρουν τρόπους να παραμείνουν ανταγωνιστικοί στις διεθνείς αγορές.

3. **Αποδοτικότητα στη χρήση φυσικών πόρων: Το μέλλον της βιωσιμότητας.** Η βελτιστοποίηση της χρήσης φυσικών πόρων, όπως το νερό, τα λιπάσματα και τα φυτοφάρμακα, αποτελεί βασικό πυλώνα για τη βιωσιμότητα της γεωργίας. Η εφαρμογή τεχνολογιών ευφυούς γεωργίας και καινοτόμων πρακτικών μειώνει τη σπατάλη, βελτιώνει την αποδοτικότητα και μειώνει το κόστος παραγωγής, προστατεύοντας παράλληλα το περιβάλλον.

Η μετάβαση απαιτεί αρχικό σχεδιασμό και επενδύσεις, αλλά η κατάλληλη υποστήριξη και εκπαίδευση μπορούν να διευκολύνουν τη διαδικασία. Με σωστή

εφαρμογή, τα οφέλη είναι σημαντικά τόσο για τους παραγωγούς όσο και για την αειφορία της γεωργίας. Η ευφυής γεωργία έχει ήδη αποδείξει την αξία της, φέρνοντας απτά αποτελέσματα σε όσους την υιοθετούν.

4. **Γεωργία χαμηλής έντασης: Επενδύοντας στη φύση.** Η γεωργία χαμηλής έντασης δίνει προτεραιότητα στην προστασία της γης και της βιοποικιλότητας, προάγοντας τη μείωση της πίεσης στους φυσικούς πόρους. Με λιγότερη χρήση χημικών και πιο φυσικές καλλιεργητικές πρακτικές, συμβάλλει στη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα.

Ωστόσο, συνοδεύεται από χαμηλότερη παραγωγικότητα και αυξημένες απαιτήσεις σε γη. Σε περιοχές με περιορισμένη διαθεσιμότητα γης, η εφαρμογή της μπορεί να είναι δύσκολη, ενώ οι αγρότες πρέπει να διαχειριστούν πιθανές οικονομικές απώλειες.

5. **Αγροοικολογία: Συνδυάζοντας παραγωγή και περιβάλλον.** Η αγροοικολογία συνδυάζει τη γεωργική παραγωγή με τη διατήρηση του περιβάλλοντος, αξιοποιώντας φυσικές διεργασίες και ενισχύοντας τη βιοποικιλότητα. Αυτή η προσέγγιση ενισχύει την ανθεκτικότητα και τη βιωσιμότητα των αγροτικών συστημάτων.

Ωστόσο, η μετάβαση απαιτεί σημαντικές αλλαγές στις καλλιεργητικές πρακτικές και εκπαίδευση. Αν και η εφαρμογή της είναι απαιτητική, μπορεί να προσφέρει μακροπρόθεσμα οφέλη για τους αγρότες, την κοινωνία και το περιβάλλον.

Ο δρόμος για ένα βιώσιμο αύριο

Η επιλογή μεταξύ αυτών των κατευθύνσεων δεν είναι απλή. Καμία από αυτές τις πέντε επιλογές δεν είναι πανάκεια. Κάθε μία έχει τα δικά της πλεονεκτήματα, αλλά και τις δυσκολίες της, που πρέπει να αντιμετωπιστούν με έξυπνες και καλά σχεδιασμένες πολιτικές. Το μέλλον της ευρωπαϊκής γεωργίας απαιτεί ισορροπία ανάμεσα στην παραγωγικότητα και τη βιωσιμότητα. Αγρότες, πολιτικοί και καταναλωτές πρέπει να συνεργαστούν, ώστε να διασφαλίσουν ότι η γεωργία θα συνεχίσει να παρέχει ποιοτικά τρόφιμα, να στηρίζει την οικονομία και να προστατεύει το περιβάλλον. Η αλλαγή δεν είναι απλώς μια επιλογή. Είναι επιτακτική ανάγκη. Το ερώτημα είναι: Θα έχουμε το θάρρος να την πραγματοποιήσουμε;

Σημείωση: Το παρόν άρθρο βασίζεται στη μελέτη «The next reform of the CAP: The variables in the equation», που εκπονήθηκε για την Επιτροπή Γεωργίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου από το INRAE και το IDDRI (PE 759.316, Ιανουάριος 2025). Στο περιεχόμενο της αναλύονται οι μεταβλητές της επόμενης μεταρρύθμισης της ΚΑΠ, προτείνοντας μια ποιοτική αξιολόγηση της τρέχουσας αγροτικής πολιτικής, μια επισκόπηση των κύριων προκλήσεων που αντιμετωπίζει ο ευρωπαϊκός αγροδιατροφικός τομέας και μια κριτική ανάλυση του Στρατηγικού Διαλόγου. Βασισμένη στα ευρήματα αυτών των τριών σημείων, παρέχει ένα πλαίσιο που επιτρέπει τη συζήτηση για την επόμενη ΚΑΠ μέσω πέντε πιθανών γεωργικών διαδρομών.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ' ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η χορηγούσα αρχή μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές.

